

การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมร ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

A Study on Variations of Origins of Khmer Loanwords in the Royal Institute Dictionary

จันจิรา เชียงฉิน^{1,*} และนิตยา เรืองสุวรรณ²
Janjira Siangchin^{1,*} and Nittaya Rueangsuwan²

รับบทความ 13 มีนาคม 2564 แก้ไข 27 มีนาคม 2564

ตอบรับ 18 เมษายน 2564

Received 13 March 2021 Revised 27 March 2021

Accepted 18 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มาของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 3) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และ 4) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ ขึ้นมาเองแล้วเสนอต่อที่ปรึกษาวิจัยพิจารณาตรวจสอบการเก็บข้อมูลเก็บเฉพาะแม่คำที่ระบุที่มาจากภาษาเขมร ทั้งแบบ (ข.) และเทียบ (ข.) สถิติที่ใช้เป็นแบบสถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ คำร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า มีคำยืมภาษาเขมร จำนวน 148 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาจำแนกออกเป็น 10 ลักษณะ ได้แก่ 1) เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังระบุ แบบ (เทียบ ข.) 2) เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังระบุที่มาเป็นภาษาอื่น 3) เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา 4) เดิมคำระบุที่มาจาก ภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังระบุ แบบ (ข.) 5) เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา 6) เดิมคำระบุที่มาจากภาษาอื่น ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมรเพิ่มทั้งแบบ (ข.) และ (เทียบ ข.) โดยยังคงระบุที่มา

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์ 32000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Surin 32000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: line_lek@hotmail.com, Nittaya340915@gmail.com

จากภาษาอื่นด้วย 7) เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) 8) เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มา จากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) 9) เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) และแบบ (เทียบ ข.) ตามลำดับ และ 10) คำที่มีการระบุที่มาแบบไม่คงที่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีคำยืมภาษาเขมรที่สูญเสียความเป็นแม่คำ คำเพิ่ม และคำสูญด้วย

คำสำคัญ: คำยืมภาษาเขมร การเปลี่ยนแปลงที่มา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ABSTRACT

This research aimed to study variations of origins of Khmer loanwords in four royal institute dictionaries which included the Royal Institute Dictionary, published in 1950, 1982, 1999 and 2011. The researcher used customized research instruments approved by the research advisor to collect the data. Only establishing words of Khmer origin (Kh) and (Kh related) were collected. Descriptive statistics e.g. percentage were applied in this study.

The results revealed that there were 148 Khmer loan words which their origins were changed and could be classified into 10 characteristics, they were loan words of Kh 1) changed to Kh related, 2) changed to origins of other languages, 3) classified as unidentified origins, 4) classified as Kh, 5) classified as unidentified origins, 6) classified as having Khmer origin in Kh and Kh related and also classified as having origins of other languages, 7) classified as having Kh, 8) loan words of unidentified origins and classified as having Khmer origins Kh related, 9) loan words of unidentified origins and classified as having Khmer origins Khand Kh related, and 10) words of unstable origins. Moreover, it was also found that there were Khmer loan words that lost the properties of establishing words, added words, and lost words.

Keywords: Khmer loan word, Variations of origins, Royal Institute Dictionary

บทนำ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นหนังสือที่คนไทยนิยมใช้เป็นแบบอย่างในการอ่าน การเขียน การให้ความหมาย ตลอดจนที่มาของคำซึ่งในฉบับปัจจุบันคือ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, น. 9) ได้บอกที่มาของคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทยถึง 17 ภาษา ได้แก่ เขมร จีน ชาวญวน ญี่ปุ่น ตะเลง เบงกาลี ปาลี (บาลี) เปอร์เซีย โปรตุเกส ฝรั่งเศส มลายู ละติน สันสกฤต อังกฤษ อาหรับ และฮินดี ในบรรดาคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น คำยืมภาษาเขมรเป็นภาษาหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยทั้งด้านจำนวน คำยืมและการนำคำยืมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในบทประพันธ์ และใช้เป็นคำราชาศัพท์แต่ไม่มีที่ปรากฏแน่ชัดว่าภาษาเขมรเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยตั้งแต่เมื่อใด จากการศึกษาคำ

ของ รাত্রี รัตนวารชกร (2541, น. 24) ที่ได้ศึกษาคำในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ซึ่งเป็นหลักฐานเก่าที่สุดที่เขียนด้วยตัวอักษรไทย พบว่า มีคำที่มีรากศัพท์จากภาษาเขมร เช่น กราน ขดาร์ คำแหง จกอบ แฏ่ง ทรวง บงคัพนัลยาง เวณ สนวน โยย ดั่งนั้น จึงเชื่อได้ว่า ภาษาเขมร น่าจะมีอิทธิพลต่อภาษาไทยก่อนที่ไทยจะตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

ภาษาเขมรเป็นภาษาประจำชาติของราชอาณาจักรกัมพูชาซึ่งหากพิจารณาจากเขตการปกครอง นักภาษาศาสตร์แบ่งภาษาเขมรออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาษาเขมรเหนือหรือภาษาเขมรสูงหรือภาษาเขมรถิ่นไทย (Northern Khmer) คือ ภาษาของคนเชื้อสายเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมากอาศัยอยู่ในจังหวัด

บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ 2) ภาษาเขมรกลาง (Central Khmer) คือ ภาษาเขมรของผู้พูดภาษาเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชา และ 3) ภาษาเขมรใต้ (Southern Khmer) คือ ภาษาของคนเชื้อสายเขมรที่อาศัยอยู่ทางใต้ของประเทศเวียดนาม (บุญเสนอ ตริวิเศษ, 2563, น. 17) ภาษาเขมรเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatics) ซึ่งมีภาษามอญและภาษาเขมรเป็นภาษาสำคัญ (อุบล เทศทอง, 2558, น. 2) ภาษาเขมรมีหน่วยเสียงสำคัญ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะท้ายมีพยางค์กับภาษาไทย แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบภาษาเขมรมีมากกว่าภาษาไทยมากที่เดี่ยว ส่วนหน่วยเสียงสระภาษาเขมรมีมากกว่าในภาษาไทยเพียงเล็กน้อย ภาษาเขมรไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ แต่มีทำนองเสียง (Intonation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงระดับขึ้นลงของเสียงในแต่ละช่วงของถ้อยคำ และมีการลงน้ำหนักคำ ที่พอจะสังเกตได้บ้าง ลักษณะทั่วไปของภาษาเขมรในปัจจุบันคล้ายภาษาคำโดด คือ ภาษาเขมรไม่มีการผันคำนามและคำกริยา ไปตามความสัมพันธ์ที่คำนั้น ๆ มีกับคำอื่น ประโยคภาษาเขมรประกอบด้วย ประธาน กริยา และกรรม ตามลำดับ ส่วนขยายนามและกริยามักจะอยู่ตามหลังนามและกริยาที่ถูกขยาย คำส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดี่ยวและคำสองพยางค์ ส่วนคำหลายพยางค์มักจะเป็นคำประสมและคำที่ยืมจากภาษาอื่น ในภาษาเขมรมีคำสองพยางค์จำพวกหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับคำพยางค์เดี่ยวที่เป็นหน่วยคำมูลฐาน (Base form) ในด้านเสียงหรือรูปคำและความหมาย คำสองพยางค์เหล่านี้พิสูจน์ได้ว่าเป็นคำที่เปลี่ยนแปลงรูป (Derived form) มาจากคำพยางค์เดี่ยวที่สัมพันธ์กันนั้น ด้วยวิธีการเติมหน้าคำศัพท์ (Prefix) และหน่วยกลางคำศัพท์ (Infix) วิธีการเปลี่ยนแปลงรูปคำเช่นนี้เป็นวิธีการสร้างคำที่เขมรใช้มาแต่เดิม และเป็นวิธีการสร้างคำของภาษาคำติดต่อกัน (Agglutinative language) จึงนับได้ว่าภาษาเขมรมีลักษณะเป็นภาษาคำติดต่อกันด้วย แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ค่อยมีการสร้างคำด้วยวิธีการนี้แล้วก็ตาม (กาญจนา นาคสกุล, 2539, น. 3)

ภาษาเขมรแม้จะมีลักษณะที่แตกต่างกับภาษาไทยอยู่หลายประการ อีกทั้งยังสืบทอดจากภาษาคนละตระกูล แต่เพราะการยืม (Borrowing) ทำให้ภาษาไทยและภาษาเขมรมีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อกัน จนกลายเป็นภาษาที่เหมือนกันยิ่งกว่าภาษาในตระกูลเดียวกันบางภาษา (กาญจนา นาคสกุล, 2550, น. 151-152) ดังนั้น เมื่อไทยนำคำภาษาเขมรมาใช้ในฐานะคำยืม จึงทำให้ยากแก่การแยกว่า คำใดเป็นคำไทย คำใดเป็นคำเขมรวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบได้ คือ การศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมคำในภาษาไทย อีกทั้งยังบอกที่มาไว้ท้ายความหมายของคำด้วย โดยคำยืมจากภาษาเขมรมีการระบุที่มา 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำที่ทราบแน่ชัดว่า มาจากภาษาเขมร ใช้ตัวอักษรย่อ ข. เขียนไว้ในวงเล็บ เช่น ลออ ว. งาม เช่น นวลลออ เอี่ยมลออ (ข.). และ 2) คำที่ยังไม่แน่ใจว่ามาจากภาษาใด แต่มีรูปคล้ายภาษาเขมร ใช้คำว่า เทียบ ตามด้วยอักษรย่อ ข. เขียนไว้ในวงเล็บ เช่น จรวจ ก. กรวด, หลิ่งน้ำ. (เทียบ ข. จรวจที่ ก. กรวดน้ำ). จากลักษณะการระบุที่มาทำให้ทราบว่า ที่มาของคำยืมภาษาเขมรอาจเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงที่มาของคำยืมภาษาเขมรจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เพื่อให้ทราบลักษณะของการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังได้ทราบถึงพัฒนาการของคำยืมภาษาเขมรแต่ละคำด้านที่มาด้วย

ด้วยอิทธิพลของภาษาเขมรและความสำคัญของพจนานุกรม จึงมีผู้สนใจศึกษาอิทธิพลของภาษาเขมรในภาษาไทยโดยการศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหลายท่าน เช่น สุรางคนางค์ รัตนวิจารณ์ (2558) ศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย ละเอียด (2556) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำและความหมายของคำภาษาเขมรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 และ วัฒนชัย หมั่นยิ่ง (2560, น. 21-27) วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย พ.ศ. 2512 ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย โดยเทียบกับคำไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ผู้วิจัยสนใจศึกษา

รูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมร โดยศึกษาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานจำนวน 4 ฉบับ ซึ่งยังไม่มีผู้ศึกษา การวิจัยนี้จะทำให้ทราบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มาของคำยืมภาษาเขมร รวมทั้งพัฒนาการด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมรแต่ละคำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มา เพื่อประโยชน์สำหรับผู้วิจัยนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องและเป็นความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

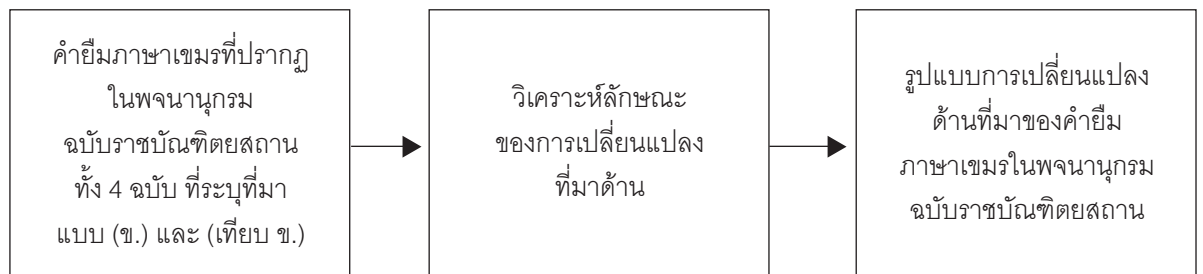
เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มาของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้กรอบที่มาของคำตามรูปแบบที่สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2556, น. 7 - 8) ได้กำหนดไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. คำที่ทราบที่มาชัดเจนว่ามาจากภาษาใด ใช้ตัวอักษรย่อของภาษานั้น ๆ เขียนไว้ในวงเล็บ เช่น ชมมาน. แมว. (ช. จูมา).

2. คำที่ยังไม่แน่ใจว่ามาจากภาษาใด แต่มีรูปคล้ายภาษาใดภาษาหนึ่ง ใช้คำว่า เทียบแล้วตามด้วยอักษรย่อของภาษาที่มีรูปคล้าย เช่น ตู 1 ว. งาม. (เทียบ ช. ตูว่า ว่า ถูก, ต้อง).

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ ข้อมูลชนิดทุติยภูมิ คือ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 3) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และ 4) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยจะศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยืมคำจากภาษาเขมร และที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ที่มาของคำ

2.2 ผู้วิจัยจะสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือตามขอบเขตการวิจัย

2.3 ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วให้ที่ปรึกษาวิจัยตรวจสอบ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง

2.4 ผู้วิจัยจะปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของที่ปรึกษาวิจัย แล้วจึงนำเครื่องมือที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 คัดเลือกแม่คำที่ยืมจากภาษาเขมรในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ทั้งแบบ (ช.) และแบบ (เทียบ ช.) โดยคัดเลือกทีละฉบับ

3.2 คำยืมภาษาเขมรที่มีความหมายเหมือนกัน แต่เขียนหรืออ่านต่างกันจะบันทึกแยกเป็นคนละคำยกเว้นแม่คำที่จัดเป็นกลุ่มเดียวกันและใช้บทนิยามร่วมกันจะนับเป็นคำเดียว

3.3 คำยืมภาษาเขมรที่เขียนเหมือนกัน อ่านเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกันและในพจนานุกรม แยกเป็นคนละแม่คำจะบันทึกแยกเป็นคนละคำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คัดเลือกคำยืมภาษาเขมรจากแบบบันทึก ข้อมูลเฉพาะคำที่ระบุที่มาแตกต่างกันเมื่อปรากฏ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานคนละฉบับ

4.2 นำคำยืมภาษาเขมรที่ถูกคัดเลือกในข้อ 4.1 มาจัดกลุ่มตามลักษณะของการเปลี่ยนแปลงด้านที่มา

4.3 สรุปจำนวนรูปแบบและจำนวนคำยืม ภาษาเขมรในแต่ละรูปแบบแล้วหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบคำยืมภาษาเขมรมีการเปลี่ยนแปลง ด้านที่มา จำนวน 148 คำ จำแนกได้ 10 ลักษณะ ดังนี้

1. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังระบุแบบ (เทียบ ข.) มีจำนวน 6 คำคิดเป็น ร้อยละ 4.05 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังระบุแบบ (เทียบ ข.)

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กระทรง 2	(ข.)	กระทรง 2	(เทียบข.)	กระทรง 2	(เทียบข.)	กระทรง 2	(เทียบข.)
2	กำธร	(ข.)	กำธร	(ข.)	กำธร	(เทียบข.)	กำธร	(เทียบข.)
3	จรวจ	(ข.)	จรวจ	(ข.)	จรวจ	(เทียบข.)	จรวจ	(เทียบข.)
4	ฉมบ	(ข.)	ฉมบ	(ข.)	ฉมบ	(เทียบข.)	ฉมบ 1	(เทียบข.)
5	ไม่ปรากฏคำ	ทมบ	(ข.)	ทมบ	(เทียบข.)	ทมบ	(เทียบข.)	
6	สะพัง	(ข.)	สะพัง	(เทียบข.)	สะพัง	(เทียบข.)	สะพัง	(เทียบข.)

2. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมรแบบ (ข.) ภายหลังระบุที่มาเป็นภาษาอื่น มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาเขมรแบบ (ข.) ภายหลังระบุที่มาเป็นภาษาอื่น

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	ดาร	(ข.)	ดาร	(ข.)	ดาร-, ดาระ	(ป.,ส.)	ดาร-, ดาระ	(ป.,ส.)

3. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา มีจำนวน 11 คำคิดเป็นร้อยละ 7.43 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กำลัง	(ข.)	กำลัง 1	(ข.)	กำลัง 1	ไม่ระบุ	กำลัง 1	ไม่ระบุ
2	กำลัง	(ข.)	กำลัง	(ข.)	กำลัง	ไม่ระบุ	กำลัง	ไม่ระบุ
3	ขง	(ข.)	ขง	ไม่ระบุ	ขง	ไม่ระบุ	ขง	ไม่ระบุ
4	แครง 1	(ข.)	แครง 1	(ข.)	แครง 1	ไม่ระบุ	แครง 1	ไม่ระบุ
5	จราก	(ข.)	จราก	(ข.)	จราก	ไม่ระบุ	จราก	ไม่ระบุ
7	ชไม	(ข.)	ชไม	(ข.)	ชไม	(ข.)	ชไม	ไม่ระบุ
8	แด	(ข.)	แด	ไม่ระบุ	แด	ไม่ระบุ	แด	ไม่ระบุ
9	ตระฮาล	(ข.)	ตระฮาล	(ข.)	ตระฮาล	(ข.)	ตระฮาล	ไม่ระบุ
10	เพชฌัญ	(ข.)	เพชฌัญ	(ข.)	เพชฌัญ	ไม่ระบุ	เพชฌัญ	ไม่ระบุ
11	หรือ	(ข.)	หรือ	ไม่ระบุ	หรือ	ไม่ระบุ	หรือ	ไม่ระบุ

4. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังระบุ แบบ (ข.) มีจำนวน 2 คำคิดเป็นร้อยละ 1.35 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังระบุ แบบ (ข.)

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กระโงก	(เทียบข.)	กระโงก	(เทียบข.)	กระโงก	(เทียบข.)	กระโงก	(ข.)
2	ล้างาด	(เทียบข.)	ล้างาด	(ข.)	ล้างาด	(ข.)	ล้างาด	(ข.)

5. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา มีจำนวน 3 คำคิดเป็นร้อยละ 2.03 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) ภายหลังไม่ระบุที่มา

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กล้อ 2	(เทียบ ข.)	กล้อ 2	(เทียบ ข.)	กล้อ 2	(เทียบ ข.)	กล้อ 2	ไม่ระบุ
2	อัมรงค์	(เทียบ ข.)	อัมรงค์	(เทียบ ข.)	อัมรงค์	(เทียบ ข.)	อัมรงค์	ไม่ระบุ
3	เพชฌัญ	(เทียบ ข.)	เพชฌัญ	(เทียบ ข.)	เพชฌัญ	ไม่ระบุ	เพชฌัญ	ไม่ระบุ

6. เดิมคำระบุที่มาจากภาษาอื่น ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมรเพิ่มทั้งแบบ (ข.) และ (เทียบ ข.) โดยยังคงระบุที่มาจากภาษาอื่นด้วย มีจำนวน 3 คำคิดเป็นร้อยละ 2.03 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมระบุที่มาจากภาษาอื่น ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมรเพิ่มทั้งแบบ (ข.) และ (เทียบ ข.) โดยยังคงระบุที่มาจากภาษาอื่นด้วย

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กรัก	(ต.)	กรัก	(ต.)	กรัก	(ข.), (ต.)	กรัก	(ข.), (ต.)
2	ไม่ปรากฏคำ		กำจร	(ส.)	กำจร	(ส.)	กำจร	(ข.), (ป., ส.)
3	อัมพิล	(ป.; ส)	อัมพิล	(ป.; ส)	อัมพิละ	(ป.; ส), (เทียบ ข.)	อัมพิละ	(ป.; ส), (เทียบ ข.)

7. เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) มีจำนวน 106 คำ คิดเป็นร้อยละ 71.62 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.)

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	ขาด	ไม่ระบุ	ขาด	ไม่ระบุ	ขาด	(ข.)	ขาด	(ข.)
2	จังหวัด	ไม่ระบุ	จังหวัด	ไม่ระบุ	จังหวัด	(ข.)	จังหวัด	(ข.)
3	ชุม	ไม่ระบุ	ชุม	ไม่ระบุ	ชุม	ไม่ระบุ	ชุม	(ข.)
4	เดิน	ไม่ระบุ	เดิน	(ข.)	เดิน	(ข.)	เดิน	(ข.)
5	ถนน	ไม่ระบุ	ถนน	(ข.)	ถนน	(ข.)	ถนน	(ข.)
6	บำเพ็ญ	ไม่ระบุ	บำเพ็ญ	ไม่ระบุ	บำเพ็ญ	ไม่ระบุ	บำเพ็ญ	(ข.)
7	ยุบล	ไม่ระบุ	ยุบล	ไม่ระบุ	ยุบล	ไม่ระบุ	ยุบล	(ข.)

8. เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.) มีจำนวน 7 คำคิดเป็นร้อยละ 4.73 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (เทียบ ข.)

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กร้อ	ไม่ระบุ	กร้อ	ไม่ระบุ	กร้อ	(เทียบข.)	กร้อ	(เทียบข.)
2	แคบ 2	ไม่ระบุ	แคบ 2	ไม่ระบุ	แคบ 2	(เทียบข.)	แคบ 2	(เทียบข.)
3	ชมบ	ไม่ระบุ	ชมบ	ไม่ระบุ	ชมบ	ไม่ระบุ	ชมบ	(เทียบข.)
4	ตรู 1	ไม่ระบุ	ตรู 1	ไม่ระบุ	ตรู 1	ไม่ระบุ	ตรู 1	(เทียบข.)
5	ตรู	ไม่ระบุ	ตรู	ไม่ระบุ	ตรู	ไม่ระบุ	ตรู	(เทียบข.)
6	ประเทียด	ไม่ระบุ	ประเทียด	ไม่ระบุ	ประเทียด	ไม่ระบุ	ประเทียด	(เทียบข.)
7	ละหาน	ไม่ระบุ	ละหาน 1	ไม่ระบุ	ละหาน 1	(เทียบข.)	ละหาน 1	(เทียบข.)

9. เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) และแบบ (เทียบ ข.) ตามลำดับ มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35 ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งเดิมไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) และแบบ (เทียบ ข.) ตามลำดับ

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	ตระพัง	ไม่ระบุ	ตระพัง	(ข.)	ตระพัง	(เทียบข.)	ตระพัง	(เทียบข.)
2	ตะพัง	ไม่ระบุ	ตะพัง	(ข.)	ตะพัง	(เทียบข.)	ตะพัง	(เทียบข.)

10. คำที่มีการระบุที่มาแบบไม่คงที่ มีจำนวน 7 คำคิดเป็นร้อยละ 4.73 ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตารางคำยืมภาษาเขมรซึ่งระบุที่มาแบบไม่คงที่

ที่	พ.ศ. 2493		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2554	
	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา	คำ	ที่มา
1	กระ 1	(ข.)	กระ 1	ไม่ระบุ	กระ 1	(ข.)	กระ 1	(ข.)
2	กันแสง	ไม่ระบุ	กันแสง	ไม่ระบุ	กันแสง	(ข.)	กันแสง 1	ไม่ระบุ
3	โครง	(ข.)	โครง 1	ไม่ระบุ	โครง 1	(เทียบ ข.)	โครง 1	(เทียบ ข.)
4	โครง	(ข.)	โครง 2, โครงคร่าง	(ข.)	โครง 2, โครงคร่าง	ไม่ระบุ	โครง 2, โครงคร่าง	ไม่ระบุ
5	ชงโลง 1	ไม่ระบุ	ชงโลง 1	(ข.)	ชงโลง 1	(ข.)	ชงโลง 1	ไม่ระบุ
6	สนอบ	ไม่ระบุ	สนอบ	ไม่ระบุ	สนอบ	(ข.)	สนอบ	ไม่ระบุ
7	สอ 1	(ข.)	สอ 1	ไม่ระบุ	สอ 1	(เทียบ ข.)	สอ 1	(เทียบ ข.)

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมรในช่วงต้น ยังทำให้พบคำอีก 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำที่สูญเสียความเป็นแม่คำ จำนวน 1 คำ ได้แก่ คั้นจาม 2) คำเพิ่ม จำนวน 6 คำ ได้แก่ กันแสง 2, ชรเนียร, ดัดผทม, ตะแบง 1, แสกร 2 และ 3) คำสูญเสีย จำนวน 4 คำ ได้แก่ กนนชอ, จำอื่น, ฉบ่า, บาน 3

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมรในแต่ละคำ และทำให้ทราบว่า คำยืมภาษาเขมรมีการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาถึง 10 ลักษณะ โดยลักษณะที่พบมากที่สุด คือ เดิมคำไม่ระบุที่มา ภายหลังระบุที่มาจากภาษาเขมร แบบ (ข.) มีจำนวนมากถึง 106 คำ คิดเป็นร้อยละ 71.62 ของคำยืมภาษาเขมรทั้งหมดที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มา

การที่ผลวิจัยสรุปออกมาเป็นลักษณะดังกล่าว อาจเนื่องมาจากอุปสรรคของการสืบค้นประวัติของคำ ดังที่สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2556, น. ๘) ได้กล่าวไว้ในคำนำของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 เมื่อพิมพ์ครั้งที่หนึ่งว่า การสืบค้นประวัติของคำเป็นเรื่องยากยิ่ง เนื่องจากคณะกรรมการชำระพจนานุกรมไม่สามารถสอบสวน

ค้นหาหนังสืออ่านได้ทุกยุคทุกสมัย อีกทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการสืบค้นและการให้ตัวอย่างก็มีไม่เพียงพอ จึงทำให้ยังมีคำอีกจำนวนมาก ที่ยังไม่สามารถสืบประวัติได้ว่ามาจากภาษาอะไรหรือเป็นภาษาใดกันแน่ บางคำก็สืบและวินิจฉัยได้แต่เพียงวาง ๆ ยังลงเนื้อความไม่ได้ จึงไม่อาจนำมาลงไว้ในพจนานุกรมนี้ได้ เพราะยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานไว้ชั่วคราว ซึ่งจะต้องหาหลักฐานกันต่อไป จากข้อความนี้ทำให้ทราบว่า การสอบสวนหาที่มาของคำให้ความสำคัญกับหลักฐานที่ปรากฏ ดังนั้น ที่มาของคำจะเปลี่ยนจากเดิมได้ คณะกรรมการชำระพจนานุกรมจะต้องพบหลักฐานใหม่ที่ทำให้เชื่อได้แน่ชัดว่า ที่มาของคำยืมนั้น ๆ แตกต่างไปจากเดิม

เหตุผลข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัย กล่าวคือ คำยืมภาษาเขมรทั้ง 106 คำ ซึ่งเดิมไม่ระบุที่มา มีจำนวนคำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาเป็นคำยืมภาษาเขมร แบบ (ข.) ตามลำดับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี และตามลำดับฉบับของพจนานุกรม คือ พบมากที่สุด ในฉบับ พ.ศ. 2554 มีจำนวน 42 คำ พบรองลงมาในฉบับ พ.ศ. 2542 มีจำนวน 39 คำ และพบน้อยที่สุดในฉบับ พ.ศ. 2525 มีจำนวน 25 คำ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ในลักษณะที่ 2 และที่ 6 ยังแสดงให้เห็นว่าคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยสามารถบ่งบอกได้ว่า ภาษาเขมรมีความมีความสัมพันธ์กับภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาตะเลง ซึ่งหากพิจารณาจากจำนวนคำพบว่า ภาษาเขมรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมากที่สุด

การที่ผลวิจัยสรุปออกมาเช่นนี้ แน่นนอนว่าไม่ใช่สาเหตุจากความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ เพราะภาษาเขมรเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก ส่วนภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเป็นภาษาในตระกูลอินเดียนิวโรเป (Indo-European) (ธวัชชัย ดุลยสุจริต, 2562, น. 35) แต่อาจเป็นเพราะว่าในภาษาเขมรมีการยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้ โดยเฉพาะภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ซึ่งมีหลักฐานปรากฏเป็นคำในจารึกต่างๆ ของราชอาณาจักรกัมพูชา และอิทธิพลที่ภาษาเขมรได้รับจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตนั้นมิได้มีเพียงคำยืมเท่านั้น แต่ยังปรากฏออกมาทั้งทางตัวอักษร อักษรวิธในการใช้สระและพยัญชนะ จึงสรุปได้ว่า ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมีอิทธิพลต่อภาษาเขมรอย่างแนบแน่น (สงป บัญดล้อย, 2561, น. 38-39)จนทำให้ไม่สามารถสอบสวนคำบางคำได้ว่า เป็นคำยืมจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตหรือภาษาเขมร

ภาษาเขมรเป็นภาษาที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อภาษาไทยมาอย่างยาวนาน การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่มา นอกจากทำให้ทราบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงแล้ว ยังทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านที่มาของคำและความสัมพันธ์ของภาษาเขมรกับภาษาอื่น อีกทั้งความรู้นี้ยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมที่ไทยได้รับอิทธิพลมาจากราชอาณาจักรกัมพูชา และการวิเคราะห์ลักษณะของคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาของคำยืมภาษาเขมรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนอกจากได้ทราบรูปแบบและพัฒนาการของคำยืมภาษาเขมรแต่ละคำ

ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาแล้ว ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะของคำแต่ละคำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาจากด้วย ดังนั้น หากมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่มาจากคู่กับการศึกษาลักษณะของคำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาในแต่ละรูปแบบ จะก่อให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านที่มาและลักษณะของคำที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มาจากคำยืมจากภาษาอื่น

2.2 ศึกษาประวัติของคำยืมภาษาเขมรที่มีความสัมพันธ์กับภาษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. (2539). *อ่านเขมร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2550). แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 24 (พิเศษ), น. 150-181.
- ธวัชชัย ดุลยสุจริต. (2562). *รู้จักภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตในฐานะคำยืมในภาษาไทย*. ใน ธเนศ เควร์ภาดา (บ.ก.), คำยืม: แยกขอมจีน (หน้า 35-73). กรุงเทพฯ: เควร์ภาดา กรุ๊ป.
- บุญเสนอ ตริวิเศษ. (2563). *ภาษาเขมรมาตรฐานถิ่นไทย*. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์วินัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2515). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493*. กรุงเทพฯ: ศาสนบัณฑิต.
- _____. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- _____. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

- ราตรี อันวารชร. (2541). การศึกษาคำในหลักศิลาจารึก
หลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ละมัย ไยดี. (2556). ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำ
และความหมายของคำภาษาเขมรในพจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วัฒน์ชัย หมั่นยิ่ง. (2560). วิเคราะห์คำศัพท์เขมร
จากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย
พ.ศ. 2512 ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย. วารสารมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(1), น. 21-27.
- สงบ บุญคล้าย. (2561). เปรียบเทียบอักขรวิธีการใช้คำ
บาลีสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาเขมร.
วิจิตรวรรณสาร, 2(1), น. 13-40.
- สุรางคนางค์ รัตน์วิจารณ์. (2558). พัฒนาการของคำยืม
ภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อุบล เทศทอง. (2558). ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.